

4. TÜRKİYE - KÖRFEZ SAVUNMA VE GÜVENLİK FORUMU İSTANBUL İŞBİRLİĞİ DEKLARASYONU

4. Türkiye - Körfez Savunma ve Güvenlik Forumu; “Kovid-19 Sonrası Geleceğin Güvenlik Kurumları ve Stratejik Dönüşüm için İşbirliği” ana temasıyla TASAM Millî Savunma ve Güvenlik Enstitüsü tarafından, **06 Kasım 2020** tarihinde, (pandemi yoğunluk artışı ve ilgili kamu otoritelerinin görüşleri dikkate alınarak) **hibrit formatta** yapılan 6. İstanbul Güvenlik Konferansı alt-etkinliği olarak eş-zamanlı icra edilmiştir.

Forum’a çeşitli ülke ve bölgelerden, farklı alan ve sektörlerden konuşmacı ve protokol katılımı sağlanmıştır. Körfez ülkelerinden diplomatik temsilciler ve delegasyonlar da yer almıştır. Forum’da yerli/yabancı uzmanlar, akademisyenler ve diplomatlar tarafından konuşma ve sunumlar gerçekleştirilmiştir. Türkiye ve Körfez’den ilgili otoriteler de Forum’da temsil edilmiş, tüm oturumlar kurumsal olarak takip edilmiştir.

Forum’da ortaya konan aşağıdaki tespitler ve önerilerin, ilgili tüm otoritelerin ve kamuoyunun dikkatine sunulması kararlaştırılmıştır:

1. Sert güç kullanımının değişen doğası gereği hararetle teşvik edilen mikro-milliyetçilikler, hibrit savaşlar ve devlet-dışı aktörler, küresel güvenlik mimarisinin birer parçası hâline gelmektedir. Ekonomik kalkınma projeleri, yatırım stratejileri ve jeo-ekonomik sıklet merkezlerinin oluşması, sert güç kullanımını ekonomik alan içine çekmektedir.
2. Hibrit savaş, konvansiyonel harbin en tehlikeli ve maliyetli olmasına karşın üretilmiş bir doktrin olup günümüz savaş teknolojilerinin yıkıcılığı dikkate alındığında devletlerin nükleer savaştan kaçınmak için kullandığı bir yöntem olmuştur. Hibrit savaş; askerî ve güvenlik servislerinin genellikle hazırlıksız yakalandığı ve normalde kaçınmak istediği asimetrik iç savaştır.
3. Devletlerin finanse ettiği terör grupları ve hibrit savaş denklemlerinde, PKK’nın İHA saldırıları, Suudi Arabistan’daki Aramco saldırısı dikkate alındığında terör örgütlerinin ileri teknolojiye sahip silahları kullanması, gelecekte ortaya çıkabilecek önemli güvenlik tehditlerine işaret etmektedir.
4. Orta Doğu’daki terör ve vekâlet savaşlarında, Doğu Akdeniz enerji denklemi için önemli pazarlık payı söz konusudur. Türkiye, risk faktörünü bölgesel yeni ortaklık modelleriyle fırsata çevirmelidir. Yeni dönem Orta Doğu politikaları diplomasi ağırlıklı olmakla birlikte İsrail merkezli silahlanma yanlısı, F-35 silahları, hava savunma sistemleri, SİHA’lar, tank-zırhlı muharebe araçları üretim ve alımları devam etmektedir.
5. Devlet-dışı silahlı aktörler Kovid-19 salgınıyla beraber Orta Doğu’daki yapıyı olumsuz yönde etkilemiş ve kontrolsüz bir sürece neden olmuştur. Kovid-19 sonrası Bölge’deki istikrarsız devlet yapılarının; milis yapıların ya da devlet dışı silahlı aktörlerin gayrimeşruluğunu destekleyerek ülkelerin güvenlik yapılarına büyük zararlar vermesi muhtemeldir.
6. Avrupa’daki, dine izafe edilen radikal terör eylemlerinin artışına bağlı olarak, terör örgütlerinin hibrit yapılanması “İslamofobi” algısını şiddetlendirecektir. Türkiye, radikal terör tehdidinde yürütülen “kara propagandaları” etkisiz hâle getirmek için çalışmalarını yoğunlaştırmalı ve işbirliği süreçlerine öncülük etmelidir.

- Güçlü tarihsel ve kültürel arka plana rağmen stratejik nitelikli diyalogun henüz gelişmekte olduğu Türkiye ve Körfez Ülkeleri ilişkilerinin kırılğan eksen dışında tutulması mümkün değildir. Bölge dışından, ABD ve AB'nin yanı sıra Stratejik Ortak Statüsü (2008) ile üst düzey düzenli kurumsal diyalogun benimsendiği ilk ülke olarak Türkiye'nin Bölge ülkeleri ile özellikle ticarî ilişkileri giderek gelişmiş ve taraflar arasındaki ticaret hacmi bu süreçte katlanarak artmıştır. Ülkeler arası önceliklerin ve farklılıkların bölgesel zayıflığa ve güvenlik açığına dönüşmemesi için doğru yönetilmesi ortak risklere ve fırsatlara odaklanmak ile mümkün olacaktır.
- Türkiye, Doğu Akdeniz politikası başta olmak üzere, Orta Doğu'daki güvenlik inşası için Joe Biden ve Binyamin Netanyahu - veya halefinin - ortaklığının yeni meydan okumalarına karşı öngörülen hazırlıkları süratle angaje etmelidir.
- Türkiye'nin savunma sanayiinde terörle mücadelede dönük yerli/millî üretimi hayati önemdedir. Bu çerçevede Körfez Ülkeleri ile geliştirilebilecek işbirliği potansiyelinin henüz çok küçük bir kısmı kullanılabilmiştir. Kapsayıcı ve empatik çok taraflı ilişki bu potansiyelin açığa çıkması için anahtardır.
- İsrail ile Körfez Ülkeleri arasındaki normalleşme sürecinin Bölge'de Türkiye'nin yalnızlaştırılma politikasına hizmet etmemesi için realpolitik ve merkez Türk diplomasisinin rolü ile alınacak güçlü inisiyatifler oldukça geç kalmıştır.
- İbrahim Anlaşması'nın imzalanmasından itibaren Bölge'deki ortak tehditin sadece İran olmadığı, aynı zamanda Türkiye'nin de bu konuma oturtulması için bir çaba sarf edildiği görülmektedir. Arap - İsrail yakınlaşması karşısında, Mısır ile zorluklara rağmen diplomatik adımlar atılıp yeni ortaklık modeli geliştirilmelidir. Kurulacak bu yeni ortaklık modeli, Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin elini kuvvetlendirirken Arap - İsrail yakınlaşmasında dengeyi kuracaktır.
- Türkiye ile Suudi Arabistan arasındaki ilişkiler; "Suriye - İran - Yemen - Katar" denklemindeki duruşları ile ikiliyi karşı karşıya getirmekte ve Libya'da tehditkâr bir süreç oluşturmaktadır. Geçmiş, bugün ve gelecek açısından iki ülke ilişkileri güçlü dinamiklere ve ortak risklere sahiptir. Güçlü işbirliği mevcut sorunların çözümünü ve/veya önemsizleşmesini beraberinde getirecektir.
- Türkiye'nin Bölge'de Mısır ile yakınlaşmasının taşıdığı önemi kadar, İsrail ile yeni sayfa açması da Doğu Akdeniz - Avrupa Birliği - Yunanistan ittifakını güçlü dengeleme potansiyeli taşımaktadır.
- Türkiye'nin 2023'e kadar jeopolitik önceliği, kara gücüne göre deniz gücünü nitelik ve nicelik olarak artırıp caydırıcılığı mümkün olan en üst seviyeye çıkarmak olmalıdır. Bu tercihin başlıca nedenleri, Akdeniz'deki birkaç temel meselede görülmektedir; Denize erişim için Türkiye'nin güneydoğusunda ve Suriye'nin kuzeyinde dış güçlerce desteklenen unsurlar "kırmızı çizgi" olarak kalmaya devam edecektir. Bu bağlamda olası yeni gelişmeler ve enstrümanlarla ilgili senaryo çalışmalarının yapılması proaktif zorunluluktur.
- Yeni dönemde Orta Doğu politikaları diplomasi ağırlıklı olmakla birlikte savunma sanayiindeki yatırımlar, hava savunma sistemleri ve yüksek irtifa silahlara dair gelişmeler ile sürdürülmelidir.
- Geleceğin savaşlarını belirleyecek olan uzayda, Türkiye hem ticarî maksatlı uzay teknolojileriyle hem de hava/uzay gücü olarak yerini almalıdır.

17. Uzayda hava savunma füzeleri, casus uydular ve siber saldırılara karşı tedbirlerin geliştirilmesi mutlak. Türkiye, gerek NATO içindeki hava savunma sistemleri, gerekse S-400 füzelerinin devamı yüksek irtifa sistemlerine sahip olmalıdır. Gelecekteki savaşlar artık uzayda kazanılacaktır. Bu çerçevede küresel denklemdeki yerini almalıdır.
18. İnsansız hava sistemleri Suriye, Libya ve Karabağ'da gösterilen üstün başarılar, yüksek irtifa SiHA sistemleri ile takviye edilip millî savunma sistemleri “askerî - sivil” çift maksatlı geliştirilmelidir.
19. Gelecek 25 yılda hava/uzay faaliyetlerindeki ilerlemeler ticarî ve askerî rekabeti artıracaktır. Stratejik olarak uzayda silahlanmanın artması, uydu savar lazer silahların yaygınlaşması ile uzayın yeni bir mukayese alanı olarak “dördüncü boyutu”; hukukî, askerî, teknolojik boyutlarıyla hızlandırılacaktır.
20. Uzayın militarize olması, uzaydaki askerî çatışma ihtimalini artıracak, caydırıcılık kavramına sahip nükleer potansiyel ve yeni nesil hava/uzay araçları, uzaydaki ön alma ve alan hâkimiyeti yarışını şiddetlendirecektir.
21. Kovid-19 uluslararası istihbarat/güvenlik denklemini yeni bir sürece sürüklemiştir. Küresel dönüşümle beraber istihbarat örgütlerinin dönüşümleri de muhtemeldir. Pandemi gibi küresel tehdit hâllerinde “senin virüsün - benim virüsüm, senin terör örgütün - benim terör örgütüm” algısından çıkılıp istihbarat teşkilatlarının işbirliği ile çalışmalarını anlamlandırması zorunluluktur.
22. Terör örgütleri biyolojik silah sistemlerini kullanarak dünyadaki tüm toplumları şiddet ve toplu ölümlerle daha kolay korkutabilmektedir. Gelecekte su, gıda, toplu ulaşım alanları ve mekânlar virüs saldırıları için hedef alanları hâline gelebilecektir.
23. “Senin virüsün iyidir - benim virüsüm kötüdür” denklemi yerine, uluslararası toplumda ortak aşilar dâhil eylem ve çözüm çalışmaları yapılmalıdır.
24. Elektronik harp; “saldırı” ve “savunma” olmak üzere iki ayrı kapsama sahiptir. 21. yüzyıl ile ilgili görmeye başlayan bu alanın teknolojik boyutunda ise dünyada Türkiye'nin de içinde olduğu sayılı ülke tarafından kabiliyet geliştirilmektedir. Türkiye'nin gelişen savunma sanayii atılımlarında elektronik harp sistemleri de daha güçlü ve daha büyük bir ölçek büyüklüğü ile yerini korumalıdır.
25. Kovid-19 salgını güvenlik ve savunma dâhil üretim, tüketim, büyüme ve konvansiyonel güç standartlarının değişimi için kritik bir milat olmuştur. Yine ulusal ve uluslararası bağışıklık sisteminin yeniden yorumlanması ve stratejik dönüşüm için senaryo ve hazırlıklar en öncelikli konu hâline gelmiştir. Bu bağlamda “geleceğin güvenlik kurumları ve stratejik dönüşümü” için yapılacak çalışmalar ve işbirliği her ülke için lokomotif öncelik hâline gelmiştir. Son 11 maddede belirtilen öncelik ve öneriler tüm Bölge ülkeleri için geçerlidir ve bu alanlarda sınırsız işbirliği ve tecrübe paylaşımı potansiyeli vardır. Yeni bir politika belgesi ya da yaklaşımı ile sürecin nasıl yönetileceği bugün ve gelecek için belirleyici olacaktır.

06 Kasım 2020, İstanbul

